

prežele, prekleto koga, mu hudo voščiti; ptiči kolnejo, se pravi, ko so ptiči prav glasni med seboj; moliti koga, lepo rečeno namesti kleti koga. Lastno je tej strani, da se govori: renem, namesti ženem; vrè, namesti vžé, žé. Tudi se pravi: ob eni uri, ob dvé uri, namesti ob eni, ob dveh; iz ene numere, iz dvé numere, namesti iz perve, iz druge numere. Rekel bi, da to cika na italijanski jezik. Tudi se rabi v imenih ženskega spola za omehčano ali sičavno tišnico končna glasnica *e* namesti *a*, kakor v Českem: Bozje Mati, naše Marije, namesti Božja Mati, naša Marija.

V bukvah „Recimo koju“ visokoučeni gosp. Kurelac pač dobre nasvete daje, kako naj bi tudi Horvatje v svojem slovstvu se bolj bližali drugim Slovanom in zlasti Slovencom. Besede bolj pisati po koreninah kakor po navadnem izreku, da bi jih drugi Slovani lažje razumeli; pri glagolih in drugod na koncu staviti *l* in ne *o*, kakor pišejo vsi Slovani; opustiti mnogobrojni rodovnik z končnico *ah* in rabiti drugim bratom navadnega. To so pač nasveti, ki ne tirjajo prevelicega, pa so pripravi, večjo edinstvo v obče slovauskom slovstvu pospeševati.

H koncu naj še omenim nekatere zemljopisne in zgodovinske drobtinice. Zveza notranjskih rek in potokov pod zemljo je večidel znana, namreč Reke s Timavom, Pivke in Cerkljanske z Uncom, Unca z Ljubljano. Pa tudi za ponikavne vode na Dolenskem je med prostim ljudstvom več znano kakor med učenimi, kako da so med seboj združene. Kolpa, ki se zbira krog Turjaka, in se potem spreminja v Rašico, gré pri Ponikvah v zemljo, in prihaja na Kerki na svetlo kot Kerka. Ravno s to reko se šteje, da je v zvezi Dobrava ali Slivnica, ki se pod Boštanjem, v stran od Višnje gore ponikne v zemljo. Bistrica in Sajevec, ki se gubita pod Ribnico v jame, se pokazeta sopet v Kočevji kot Rinša; pa tudi Rinša gré kmali pod zemljo, izteka pa tik Kolpe kot močen potok pri Vilpnu pod dolejšim Logom. Za Temenico je znano, kako se dvakrat skriva pod zemljo, pod Trebnim in pod Merno pečjo, in pod Prečno se izteka v Kerko.

O starih rimskih šancah naj to povem: Razun trojnih zidov pri Verhniku, Logatcu in Hrušici, ki imajo dalje svoje dostavke noter do Reke, po dolgem sledijo kosi četrte brambe, ki je iz nasipa in rova, in se sledi najpred med Ternovim in Snežnikom, potem med Knežkom in Premom, pri Planini na Vipavskem, pri Vojskem nad Idrijo, in nad Cerkljo proti Poljanam. Kakor Verhnik in Ajdovščina kaže tudi kraj starega Terpona nad Ložem ozidje v čveterovoglini. Išcite, dragi rodoljubi tudi drugod taci sledov. V ozidji med Zatičino in Šentvidom (stari Acervo), pri Trebnem (stari Praetorium Latovicorum), pod Škocjanom pri Dobravi (stari Cracium), pri Dernovem pod Kerškim (stari Noviodunum), pri Trojanah (stari Adrans) so gotovo čveterovoglati zidovi.

Hicinger.

Ozir po cesarstvu.

Zdravniki in lekarnice.

V vsem našem cesarstvu je civilnih doktorjev 7139, ranocelnikov (kirurgov) 5635, lekarnic 3031.

V Avstriji pod Anižo se šteje na enega doktorja 2200 ljudi, v Avstriji nad Anižo 7500, na Salburškem 4400, na Štajarskem 7000, na Krajskem 15.000, na Koroškem 11.000, na Primorskem 3800, v Tirolih 2500, na Českem 6300, na Marskem 10.700, v Šleziji 15.400, v Galiciji 18.700, v Bukovini 26.300, na Ogerskem 8600, na Erdeljskem 25.600, v Vojvodini serbski 12.100, na Horvaškem 12.800, v Dalmaciji 5400, v Lombardiji 1500, na Beneškem 1600. Najmanj doktorjev je v zolkievškem okrožji v Galiciji, kjer se na 80.000 ljudi šteje le en zdravnik, največ pa jih je na Padovanskem, kjer je 1200 ljudi ima enega.

(Dr. Nader Medizinal-Schemat.)

Nekoliko od velike potrebe, da se slovenski jezik v uradnije vpelje.

Napočil je dan, zasvetila je zarja dobre setve za boljšo prihodnost slovenskega naroda in vseh narodov avstrijske države, kjer bo vprihodnje cesar s postavno poklicanimi deželnimi zbori in državnim zborom vladal. Zatoraj naj bi se že zdaj Slovenci ozerali po taci možéh, ki svoj narod poznajo in resnično ljubijo ter bi bili zmožni za tako važni pošel; zakaj kar bodo ti možje za svoj slovenski narod sejali, to bodo Slovenci in njih potomci želi.

Posebno pa je velika potreba, kakor so „Novice“ že večkrat omenile, da se slovenski jezik v urade (kancelije) vpelje, ker nemški jezik veliko potov, zamude časa in stroškov, sitnosti in preprirov, še celó nezaupnosti do uradnikov uzrokuje.

Rekel bi kdo, da nemški jezik v uradih ne uzrokuje toliko neprijetnosti, ker je veliko taci ljudi, ki so v mestih v šole hodili in šole po mestih so bile in so še nemške.

Resnica je to, toda s to nemščino, ki si jo človek v šolah pridobi, še ni kos, pisem iz kancelij prav razumeti, ker v taci pismih je drugačna nemščina kakor tista, ki si jo človek v šolah pridobi.

Učenec, ki četrty razred ali realko izverši, precej čedno in pravilno govori in tudi bukve, ki kerščanski nauk razlagajo, še dobro razume; toda v slovarji, ktere ga je rabil, in ga morebiti še ima, ko se je zgodbe sv. pisma, evangeli in katekizem po nemško učil, veliko veliko taci besed ne najde, ki so v pismih in kancelii. Pri taci pismih še učenec iz višjih šol ne opravi veliko.

Velikokrat se tudi ne dá slovenska beseda v nemški jezik tako določno prevoditi, da bi se ne dala na več plati razumeti, kar dostikrat veliko preprirov in tožb napravi.

Dokazali bomo to v izgledih prav po domače. Tako na priliko: Oče Brezovar svojemu sinu kmetijo in zemljiše prepíšejo, za poboljšek si pa to in uno reč izgovoré. Ker pa vidijo, da sin že brez tega komaj rije, ga kake leta nič ne tirjajo, mu vse pustijo. Čez kaj par let si pa mislijo: zdaj mi sin vendar mora kaj dati, saj sem mu že dosti šenkal. Sin pa ali je že pozabil, kar so si oče izgovorili, ali neče vediti, tají, da te in te reči ni dolžan. Da bi se sin tega prepričal, pošle izročilno (čezdajansko) pismo, gré in se odpravi ž njim k človeku, ki bi mu to reč razložil. Pa ker nemška beseda ni dosti določna na videz, oba prav imata, oče in sin. Oče pa spet svojo terdijo, ker dobro vedó, kaj so izgovorili. Ker pa oče Brezovar ne morejo izročilnega pisma v roke dobiti, da bi ga brati dali, ker ga mladi v svoji skrinji zapertega hrani, naroče svoji mlaji hčeri Anci, ki ima ravno v tem hramu skrinjo, kjer njegov sin, naj dobro pazi, kdaj bo mladi ključ v skrinji pozabil, in da naj gospodarjevo skrinjo odpre in jim tisto pismo prinese, da ga bodo Dolinarjevemu Janezu, ki je ravno letos peto šolo izveršil, in same „melence“ (eminence) in „erzgut“ domú prinesel, brati dali, da za gotovo zvejo, pri čem da so. Enmalo res že sami nad tem dvomijo, kar si mislijo, da so si izgovorili, ker se jim mladi tako terdovratno ustavlja. Da bo pa Anci pravo pismo dobila, ker ima mladi cel stavek pisem v skrinji, ji ga oče s tem naznanijo, da ima „čezdajansko“ pismo dva ali tri križe na unanji strani zaznamnjane.

Anči je res nekega dné tako srečna, da ključ v gospodarjevi skrinji tičati najde, skrinjo odpre in pisma z dvema ali tremi križi išče, pa dobí več pisem s križi, eni imajo po dva, tri in še več križev.

Zdaj ker ne vé, ktero je pravo pismo, prinese vés stavek pisem očetu, ki se urno ž njimi k Dolinarjevemu Janezu odpravijo. Janeza pa ravno domá ni, toda oče Dolinar starega Brezovarja zagotovijo, da bo kmalo prišel. Toda oče Dolinar bi svojemu sinu radi glas dali, da naj Janez ne hodi domú, ker so se že prepričali, da njih sin